Ч. 62 (13.301). Львів, понеділок 13. березня 1933. Pocztowa opłatą zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	30·00 „
Річно	60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Демаґоґія на всі фронти.

Дещо про галицьких радикалів і їх тактику.

Львів, 12. березня 1933.

Були часи, коли галицькі радикали мали не тільки патент, але й єдиний та неподільний монополь на демагогію. Добрі це були часи, коли молодий радикальний дубчак сідав собі на одного „попівського“ коника й роками цілими часав на ньому, здобуваючи собі славу героя, а партії розголос радикалізму. Легко було тоді „робити опозицію“: на опозиції ця партія завжди жирувала, стараючись добувати для себе капітал при всяких загально-національних консолідаційних змаганнях. Справді (наводимо цей факт на доказ, що не дивимось на радикалів так, як вони на своїх політ. противників, себто під кутом лайки) останній виборчий бльок „ІІ-ки“, коли радикали відразу погодились на принцип мандатового „статус кво“, є одною із нечисленних вимкових сторінок в історії їх міжпартійних звязків та міжпартійної боротьби. До тих сторінок — **„сіне іра ет студіо“** — зараховуємо теж льояльну співпрацю одного сенатора УСРП на сенатсько-парляментарному терені та розмірно згідливу співпрацю радикалів на терені деяких центральних установ, рятованих нині спільними силами перед впливами ненаціональних елементів і перед фінансовим заломанням.

Однак своїй засадничій лінії, своїй крицевій тактичній базі, вони залишилися вірними: демагогія є дальше їх головною ціллю і засобом і демаґоґії вони надалі присвячують максимум енергії.

Але займатись з успіхом демаґоґією — нині вже важче, ніж було раніше. Монополь демагогії втрачений безповоротно. З одного боку появилися комуністи, з другого гуррапатріоти, й обидва ці табори почали суперничати з радикалами у доборі демаґоґічних засобів громадянської боротьби. Щоби витримати „конкуренцію“ і не пустити з рук традицією освяченої пальми першенства, виспеціялізувались галицькі радикали у таких штуках, що маємо нині видовище ґідне богів:

Отже про людське око радикали борються проти всіх і вся. Проти всіх українських партій і груп, які лише істнують: отже проти УНДО, проти соціял-демократів, проти „Уканапи“ і Катол. Союзу, проти комуністів і націоналістів. Тільки цей радикальний принципіялізм має свої питоменні риси, залежно від моменту і ситуації. Отже напр. радикали є нібито великими протимосковськими і протикомуністичними самостійниками. Але коли II. Інтернаціонал під впливом німецьких еcдеків прийняв резолюцію з погрозами проти всіх, хто зважився би підривати Совіти, як бастіон соціялізму, українські радикали не тільки не запротестували назовні проти такої протекції, але й на терені II. Інтернаціоналу не зголосили найменших застережень: бо чейже вони є „теж соціялісти“. Вони є теж великими противниками українського націоналізму, — навіть брошуру видали з „критикою фраз“. Але це не перешкаджало цілими літами піддержувати активно ідеольоґічне джерело місцевого українського „фашизму“. Вони воюють з есдеками, але це не перешкаджало їм вступити до II. Інтернаціоналу на підставі резолюції, яка доручала їм порозуміння з іншими українськими соціялістичними групами. Вони врешті проводять „принципіяльну“ протипольську політику, однак на ділі є найбільше угодовецькою партією, яка хіба тільки може рівнятися з „Уканапою“, якій благородно достарчила зпоміж себе — лідера. По-перше як „демократи“ вони при кожній святочній нагоді деклярують готовість співпраці з „польською демократією“, а з „товажишами“ з ППС сидять прецінь разом у II. Інтернаціоналі і йдуть рука об руку з ними у соймі. По-друге — вони завжди вміють, де треба, похвалитися своїм антикомуністичним і антинаціоналістичним становищем (не забув цього на своїй судовій розправі один із недавніх радикальних лідерів, нині „фронтист“, який другий кінець демагогічної палиці звернув проти власних співпартійців); по-третє, радикали вистерігаються робити речі, для польського уряду і громадянства найприкрішої: брати якунебудь активну участь у закордонній інформаційно-пропаґандивній і політичній акції. Тому теж не тільки польського уряду, але й навіть своїх „товажишів“ бояться наразити собі якимнебудь сміливішим використанням хочби лише терену льояльного II. Інтернаціоналу...

Зате, згідно зі своєю тактикою іти в демаґоґії по лінії найлекшого опору, найбільший розгін радикали мають проти УНДО. Бо з нагінки проти УНДО всі будуть задоволені: і комуністи і націоналісти і клерикали і — що найважніше — поляки. А від УНДО найменша прикрість, бо УНДО, тримаючись „буржуазійних пересудів“, не воює з національними партіями та не любить у своїх орґанах преси полеміки з якиминебудь українськими ґрупами, вважаючи, що серед нинішньої всенародньої недолі є величезні інші поля для проявів праці та енерґії...

Цю зичливість ворогів і цю пасивність ундівської преси використовують радикали у найбільш безпардонний спосіб. „Громадський Голос“ веде систематично, постійно в кожнім числі найбільш розхрістану демаґоґічну кампанію проти УНДО і „Діла“, накручуючи, перекручуючи і фальшуючи факти з легкістю, якої їм можуть позавидувати всі їх суперники у демаґоґії. Примітивізм тої „полеміки“ є обрахований завжди на незнання фактів у пересічного читача того радикального орґану. Напр. у передостаннім числі з 4. березня, накидаючись у цілій великій статті на становище УНДО супроти „Лугів“, як на „шкільний приклад угодового крутійства“. „Гром. Голос“, фальшуючи дійсний стан і виступаючи ніби в імени „величезної більшости“ Лугів, що не погодились з львівською централею, — мабуть з делікатности промовчав факт, що чейже **всі до одного** Луги відпали від радикалів ще у 1927 році, коли радикали хотіли використати ту орґанізацію для своїх партійних цілей, що вони залишились вірними саме тому львівському проводові. Є теж ноторійно відомим фактом, що весь нинішній крик радикалів на Луговий провід є виключно **партійним порахунком з особою д-ра Дашкевича.** Нерадикальний львівський „Сокіл“ утратив напр. право бути централею новоосновуваних краєвих сокільських товариств, а рад. „Каменярі“ дістали право 3-хступенної орґанізації, та ще й без ніякої контролі. І цілком слушно, бо уряд не потрібує лякатися ніякої установи та орґанізації, що остає під впливами УСРП: це ультральояльна польсько-державницька партія!

Зновуж в останньому числі „Громадського Голосу“ радикальні історики обурюються, як можна було в соймовій дискусії поставити „на одну дошку“ берестейський мир і ризький, як історичні епізоди: цеж образа для Берестя. Радикальний „історик“ забув, що значіння історичного акту оцінюється передусім по його наслідках і що порівнюючи страшні для українського народу наслідки Риґи з добрими наслідками Берестя — Риґа історично має може і більше значіння... Обурюються радикальні демократи на становище „Діла“ до Гітлера, забуваючи, що ми у своїм становищі до зовнішніх сил кермуємось інтересами нації, а не партії і маємо на увазі не „реакційність“ Гітлера тільки його вороже відношення до комуни. Обурюються на поодиноких поважних діячів за їх слова — довільно і злобно вирвані з цілости принагідних промов, лаються знову на „чорну каву“ — покликуючись на якогось санаційного сенатора...

Демаґоґія радикалів є їхнім хлібом насущним. А кожний мусить чейже свій хліб мати. Тому й не думаємо переконувати радикалів, щоби вони своєї демаґоґії зрікалися, бо відмова від демаґоґії булаб їхньою загибіллю. Хай далі вживають її — і нею процвитають.

Небезпечна гра.

(Від нашого кореспондента).

Париж, у березні 1933.

Американські кореспонденти тутешніх і льондонських ґазет принесли прецікаві звістки про цьогорічні маневри американської фльоти, орґанізовані на величезних океанських просторах між Гавайськими островами й західнім побережжам Зл. Держав. Головне завдання цих маневрів: провірити ступінь оборонности трьох прибережних держав (Вашинґтон, Ореґон і Каліфорнія) супроти раптового нападу фльотового й повітряного. Річ ясна, що японська небезпека в очах американців щораз більше загущується.

Як приблизно ймовірну „тему“ маневрів подають ось що:

Фльота „чорна“, сторони нападаючої, складається з семи кружляків найновішого моделю, дванацяти протиторпедовців і з двох величезних кораблів носителів літаків (200 літаків для бомбардування) і з двох кораблів для постачування; характеристика цієї ескадри, розмірно слабої, полягає у швидкости — кожний її корабель може плисти 34 вузлів і зробити бодай 700 миль у день. Вона вишлила з Гонолюлю в першій половині мин. місяця і вона пливе кудись у безвістях Тихого Океану, з світилами погашеними і з бездротними апаратами мовчазними, маючи за завдання невідомі точки американського побережжа, які слід їй напасти несподівано, вiминаючи чуйність і настороженість фльоти „синьої“.

Ця „синя“ фльота, оборонна, — значно сильніша. Вона зложена з 9 дредвавтів і цілої низки кружляків, торпедовців, носителів літаків, підводних човнів і помічних кораблів; одначе її завдання безмірно важке, бо вона має захищати звиш 2000 кільометрів побережжа, від кордонів Канади аж до Мексику, не знаючи, куди саме піде наступ.

Чорна ескадра може вибирати зпоміж кількох плянів наступу. Вона могла би розділитися на дві части, з яких кожна силкувалась би напасти на іншу точку берегів, або залишитися вкупі і йти на одну точку. Або вона могла би відщіпити від себе кілька кораблів, щоби притягати противника на фальшиві сліди, заскочити таким чином відповідну точку берегів незахищену і під покровом ночі напасти на міста, пристані, доки, склади.

До цих маневрів американська фльота прикладає, розуміється, вимкову вагу: адже вони наближені як мога найтісніше до дійсности. Доволі замінити чорну ескадру японською, а синю американською, щоби зрозуміти вагу стратеґічної спроби, підпринятої цими маневрами.

Велика більшість американської фльоти зосереджена вже від двох років на Тихому Океані: її начальна управа рішилася вибудувати нову морську базу недалеко Панамського каналу, який треба захистити за всяку ціну. Фльота ця, на якій основується безпеченство Злучених Держав, виявляє собою безперечно страшенну потугу. А все таки в останніх часах піднялися в Америці проти неї суворі критики. Зосібна критикують її тому, що вона зложена з кораблів занадто важких і замало швидких, які в разі раптового

вападу не могли би наспіти в пору на загрожену гочку. Наслідком того фльотові критики домагаються безпроволочної будови „кишенєвих кружляків" (в роді нових німецьких), дуже швидких, похожих на ті, що їх взялася будувати Японія.

Значить: у повній економічній кризі, небувалій і безприкладній, Злучені Держави мусять видати величезні суми на нові морські зброєння! Знак часу!

Можна припускати, що серед даних обставин Злученим Державам зовсім не спішно вдаватися у війну з Японією. Одначе хто накопичив біля свого дому паливо й вибухові матерії, той не буде й дивуватися, що пожар може легко захопити й саму хату. Покищо американці накопичують щораз нові труднощі японцям — у Манджурії й у Женеві, тай з вікон своїх дивляться, як Японія серед цих труднощів бється. Покищо, кажучи іншими словами, Америка чужими руками вибирає жар: це вигідно, але чи може воно довго тревати? Suave mari magno, співав Люкрецій, і це правда. Але приходить хвилина, коли глядач, хоч не хоч, перетворюється в актора. Таке було досі в історії народів — майже завжди: ледви чи інакше буде й з американцями.

—o—

Цьогорічні жнива на західних землях.

Недавно опубліковано офіційні дані про збори останніх жнив. Для нас цікаво, як випала участь зах. земель у жнивах цілої Польщі, бож відомо, що саме наші землі є головним продуцентом збіжа, а майже одиноким продуцентом-експортером пшениці.

Збір головних хліборобських плодів на нашій території (не вчислена Холмщина) в тисячах сотнарів у 1932 р. такий:

	Пшениця	жито	ячмінь	овес	бараболі
Львівщина:	944.6	2.592.8	865.9	1.907.5	20.672.3
Станиславівщина	547.5	1.053.3	268.1	739.0	11.755.6
Тернопільщина	1.218.6	2.066.9	1.172.3	1.058.9	14.252.1
Волинь	1.446.7	3.655.9	1.367.6	1.855.3	14.464.0
Полісся	124.8	1.810.3	273.7	565.1	10.643.6
Західні землі:	4.282.2	11.162.2	3.947.6	6.155.8	71.757.6

Для порівнання, яку участь приймають наші землі в продукції цих хліборобських продуктів наводимо отсі числа, які представляють збори жнив цілої Польщі:

В тис. сотн.	пшениця	жито	ячмінь	овес	бараболі
1926—1932	18.511.9	63.782.1	15.055.0	24.997.4	302.551.0
1931	22.649.1	57.026.5	14.757.3	23.094.7	309.853.9
1932	13.464.3	61.104.6	14.005.4	23.905.3	299.745.3

У поодиноких родах збіж впадає відразу величезне обниження збору пшениці в 1932 р., що є наслідком нещастя ржі, яка просто на половину знищила збори. Коли порівняти збори західних земель зі зборами цілої Польщі, то в 1932 р. західні землі у відсотках всього збору дали:

Пшениця	жито	ячмінь	овес	бараболі
31.8 прц.	18.2 прц.	21.0 прц.	26.1 прц.	23.8 прц.

Одначе ці числа не дають правдивого відношення нашої участи у зборі цілої Польщі, бо саме у головному нашому продукті пшениці, мали ми в цьому році великий недобір.

Наші збори в 1931 р. були такі: (в тисячах сотнарів):

В тисячах сотн.	пшениця	жито	ячмінь	овес	бараболі
Львівщина	2.010.3	2.842.3	957.7	1.961.7	20.956.0
Станиславівщина	990.3	988.8	352.8	809.5	11.480.6
Тернопільщина	2.426.5	1.430.3	1.490.3	1.007.8	15.111.1
Волинь	2.538.6	3.039.0	1.496.2	1.349.2	14.876.2
Полісся	193.5	2.105.6	315.6	639.8	11.952.9
Зах. землі	8.159.2	10.406.0	4.612.6	5.768.0	74.376.8

Це абсолютні числа. Однак для кращого порівнання зборів цього року з попереднім ілюструють найкраще такі числа: коли рік 1931 взяти за 100, то в 1932 р. мали ми збору:

Пшениця	жито	ячмінь	овес	бараболі
52.2 прц.	107.3 прц.	85.7 прц.	105.7 прц.	96.5 прц.

Отже ми втратили в цьому році 47.8 прц. пшениці, 14.3 прц. ячменю та 3.5 прц. барабольу порівнанні з попереднім роком. Зате мали ми більші збори жита на 7.3 прц. та вівса на 5.9 прц. З цього виходить, що доходи наших господарств у цьому році ще більше змаліють та що рентовність, про яку ми писали, а яка тепер перейшла на втрати, не тільки не привернеться, а противно збільшиться дефіцитністю господарств, головно в околицях, де управляють пшеницю. Не зважаючи на те, ми є всежтаки в пшениці найсильніші та у порівнанні до цілої Польщі дали ми її і в цьому році більше, ніж інших родів збіжжа.

На загал ми даємо багато більше збіжа, ніж це виходило би у відношенні до скількости нашого населення, а тому саме західні землі є тими, що виручують своїм зерном бідні землі Польщі. Тому теж і ця справа постачання зерна відограє неостанню ролю у тому, чому так настирливо добиваються за нашими землями.

(Хр.)

Удержавнення банку?

БЕРЛІН, 11. III. ПАТ. „Теґліхе Рундшав" повідомляє, що візита президента Державного Банку д-ра Лютера у канцлера Гітлера викликала в політичних колах ріжні толки. Берлінська біржа стояла під знаком наглої знижки паперів Державного Банку, що впали із 150 на 140. Причиною знижки була чутка, що розмова Лютера з Гітлером торкалася удержавнення цього банку.

Гітлерівці опановують Мінхен

БЕРЛІН, 11. III. ПАТ. Всі публичні будинки в Мінхені обсадили вчора гітлерівські штурмівки. Члени штурмових відділів обсадили між іншими редакцію соціял-демократичної „Мінхенер Пост", вивішуючи на будинку прапор зі свастикою.

Ще один труп.

В Хемніці (Саксонія) переводили вчора в одній соціялістичній орґанізації ревізію, причому застрілено голову товариства. Застрілив один член нац.-соц. штурмового відділу, виступаючи, як каже, у власній обороні.

—o—

ПРИПИНИЛИ ТРИ ЧАСОПИСИ.

Видавництво „Берл. Таґеблятту" припинила влада на три дні, до 13. ц. м. Припинили теж орган центрової партії в Надренії „Кельніше Фольксцтґ." і центровий щоденник „Оберalthлезіше Фольксштімме".

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 13. БЕРЕЗНЯ 1933.

І. ЦУРКОВСЬКИЙ.

Нерідна сестра.

Довкола одної Шевченкової поеми.

Шевченкова поема „Невольник" у свому першому списку з р. 1845 з датою: село Маріїнське 16. X. 1845 — має наголовок „Сліпий". У тому списку знаходиться така присвята, повна ніжного, сердечного почування:

Думи мої молодії,
Поховані діти
Не літають з того світа
Чустку натопити.
Покинули сиротою
З тобою одною.
Моє серце, моя зоре,
Раю мій, покою!
Ніхто не зна мого раю
І сама не знаєш,
Що вітаєш надо мною,
Як зоря над гаєм
І дивлюся й, дивлюся,
А ти моя зоре
Спускаєшся низесенько,
Тихо заговориш.
Усміхнися, подивися,
Дивлюсь і не бачу...
Прокинуся — плаче серце
І очі заплачуть.
Спасибі зіронько! Минає
Невсний день мій, вже смеркає
Над головою вже трясе
Косою смерть. І поховають
А там і слід мій занесе
Холодний вітер. Все минає
І ти случаєм прочитаєш
Вилиту сльозами
Мою думу. І тихими
Тихими речами
Проговориш: я любила,
Я його любила
І він не знав... Зоре моя
На мою могилу
Світи зоре! А я буду
Зза світа літати
І про тебе моє серце
На небі співати.

До якої особи звернена та присвята? Б. Лепкий у свому виданні творів Шевченка здогадується, що до княжни Варвари Репнін, але навряд воно так. Матеріяли і документи видані Гершельманом зовсім не підтримують того здогаду, бо з них виходить, що Шевченко ніколи не був закоханий у княжній, а присвята говорить більше, ніж про приязнь. А якби навіть прийняти, що в присвяті треба розуміти любов не в значінні еротичнім, то про таку любов княжни Шевченко знав хочби з одного її листа з р. 1844, де княжна пише до нього: „Не сердитесь на вѣчныя мои проповѣди. Я васъ слишкомъ искренно люблю, чтобы не говорить правды". Тимчасом у присвяті стоять слова: „Я його любила і він не знав". Видно, що тут мова про якусь особу, що не хотіла чи не могла виявити свого взаємного почування.

На особу, до якої Шевченко у сорокових роках довший час звертався з глибшим почуванням, вказує одно, одиноке джерело: Спомини Олександра Чужбинського про Т. Шевченка. Правда, Чужбинський не називає тої особи по імені, але вказує на оточення, з якого походила ота, як він каже, молода жінка. От його слова:

„Що торкається любови в тісному значінні того слова, то за весь час моєї знайомости з Шевченком я не замітив у ньому ніодної привязаности, яку можна назвати би серіозною. Він любив жіноче товариство і захоплювався, та ніколи на довго. Але до одної особи він вертався тричі, тобто бодай тричі при зустрічі з нею він захоплювався. Давно ще, в перший час нашої знайомости, він довго сидів біля неї на балі і все прохав у неї на памятку хоч одну блакитну квітку, якими прибрана була її сукня. Одначе Т. Г. схитрував і зірвав квітку. На тому так і покінчилося. Після двох літ я випадково побачив у нього цей знак спомину. Т. Г. трохи стерявся:

— Славна молодичка — сказав він мені — і така пріятна, що здається й забудеш, а побачиш, то знов так тебе й тягне".

Треба мати на увазі, що Шевченко при всій своїй відкритости, як каже Чужбинський, всеж таки не любив звірюватися, і у тім випадку не хотів багато сказати.

Баль, про який згадує Чужбинський, це баль у Мосівці, де з нагоди імянин поміщиків Волховських відбувалися двічі в році, в січні та в липні, гучні забави. Там таки літом 1843 р. Чужбинський пізнав Шевченка, що приїхав разом з Гребінкою. Гості, яких зїздилася там звичайно велика сила, привітали Шевченка сердечно, з ентузіязмом. Він засів у кружку дам у товаристві письменниці Софії Закревської, потім потягло його до себе веселе товариство Віктора Закревського, брата Софії. Пізніше Шевченко бував нераз у Закревських і радо проживав в їх гостиннім домі. При Вікторі Закревськім жили його сестри Софія, що написала повість „Інститутка" та Марія, що гарно грала на фортепяні. Часом приїжали до В. Закревського деякі поклонники Бакха і ладили бенкети, але Шевченко любив теж і жіноче товариство, нерідко пересиджував у гостинній у дружньому гуртку, весело розмовляючи, слухаючи музику, або дзвінким своїм голосом проспівуючи українські пісні. Тоді ніякі зусилля поклонників Бакха не могли відвести його звідти. Кінчалося тим, що Віктор Закревський з товаришами приходив з крила і всі вони просиджували далеко за північ.

Та трудно булоб розгадати, якби Шевченко сам не поміг. Є між його віршами писаними на засланні, один присвячений особі під початковими буквами Г. З., що починається словами: „Немає гірше, як в неволі про волю згадувать".

А далі:

І передо мною,
Ніби море виступають
Широкії села

Чужина у Т. Шевченка.

У „Кобзарі" найдемо більше сотні разів слово „чужий", „чужина". Це слово майже завсіди має відємне значіння. Тут це слово символ ворога, чогось, чим людину можна карати. І тільки два рази це слово має інше значіння у Шевченка. Один раз у „Посланії" читаємо:

І *чужому* научайтесь, —
Й свого не цурайтесь

а другий у поемі „Сліпий", коли старий козак виряджає Степана на Січ і каже йому, що

треба буде
І на *чужі* люди
Подивитись, як живуть.

І цікаво: в першім випадку Шевченко разом з радою „чужому научайтесь" за одним духом додає „й свого не цурайтесь", а в другому випадку чужі люди це свої — запорожці.

Шевченко, що як сам про себе каже:

І виріс я на *чужині*,
І сивію в *чужому* краї,

або

В неволі виріс між *чужими*, добре знає що таке чужина, чужі люди. В „Катерині" так і каже:

...*чужі* люди,
Роблять лихо з вами

або

...*чужі* люди,
знущаються вами,

або там-же

...*чужі люди*,
Тяжко з ними жити!
Чужі люди не спитають („Думка")

— чого комусь плачуть очі,

На *чужині* не ті люди,
Тяжко з ними жити!

Поет признається, що йому самому

Серце мліло, не хотіло
Співать на *чужині*, („Думи мої")

бо вічно себе мусить питати

Чи правду співаю?
Ех, якби то!... та що й казать, —
Кебети не маю.
А до того — Московщина,
Кругом *чужі* люди.

В чужім осередку, без звязків з рідним краєм людина гине, а надто людина громадська, як поет

Поділюся
Моїми сльозами.
Та не з братом, не з сестрою
З німими стінами
На *чужині*.

Скільки наших еміґрантів відчуває нині всю траґіку страждань великого творця! Нема більшого поета особистих переживань на чужині над Шевченка. Його поезії на чужині, в споріднених умовинах, не можна читати спокійно.

Ой, нема, нема ні вітру, ні хвилі
Із нашої України!
Чи там раду радять, як на турка стати? —
Не чуємо на *чужині*. („Гамалія")

Чи з одних грудей і нині рветься молитва:

О, милий Боже України!
Не дай пропасти на *чужині*,
В неволі вольним козакам! („Гамалія")

І нині, коли

...Люди, род лукавий,
Господнюю святую славу
Розтлили, і *чужим* богам
Пожерли жертви, омерзились („Пророк")

то й нині ще правдиві Шевченкові слова про чужих богів:

...брешуть боги,
Ті ідоли в *чужих* чертогах! („Осії глава XIV")

І нині бачимо образ Шевченкової України, як нарікає

Сини мої на *чужині*
На *чужій* роботі, („Розрита могила")

Бо ворог

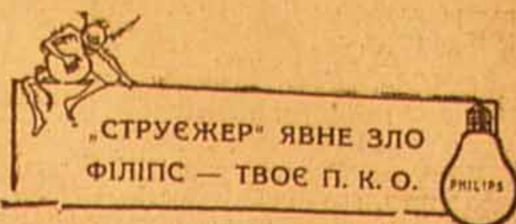
...нас з України
загнав голих і голодних
у сніг на *чужину!* („Сон")

З великим зворушенням читаємо таку найінтимнішу сповідь:

Мов за подушне, обступили
Оце мене на *чужині*
Нудьга і осінь. Боже милий!
Деж заховатися мені?
Що діяти?

Безділля на чужині саме впливає на те, що справді стають зрозумілі навіть прокльони

Що діяти і що почать?
Людей і долю проклинать —

Не варт, ей-богу! Як-же жити
На *чужині*, на самоті?

Така Шевченкова лірика. І на тлі оцих особистих поетових переживань розумієте значіння материних слів у „Катерині"?

Будь щаслива в *чужих людях*
До нас не вертайся!

Та цеж — прокльон! Та ще й без найменшої надії на спокутування гріха — без вороття! Навіть „Варнак" має надію, що раз

Серце одпочине,
І полине із *чужини*
На свою країну!

І як та Катря, боючись, що її

В *чужу* землю *чужі* люди
...заховають

бере зі собою хоч трохи своєї землі на Московщину, так і Шевченко тужить

Щоб не робили москалі
Труни із дерева *чужого*
Або хоч крихотку землі
Ізза Дніпра мого святого
Святії вітри принесли...

Так, смерть на чужині була для поета найстрашнішою. До цієї теми він вертається раз-у-раз. У поемі „До Основяненка", каже: співай,

Нехай ще раз усміхнеться
Серце на *чужині*,
Поки ляже у *чужу* землю
В *чужій* домовині!

Уявляєте собі цей біль людини, для якої і домовина буває своя або чужа. Здавалось би однаково. Та ні! Коли поет думає про смерть, то не смерть страшить, а перспектива, що

...попи... засиплють
Чужим піском очі.

У Шевченка і Ґонта в „Гайдамаках" у розпуці над забитими синами думає про смерть і найбільше лякається думки, що буде похований

На *чужому* полі.

А Залізняк? Його недолю найбільш видно з того, що вона його

На *чужому* полі
В *чужу* землю положила,

тоді, як він тільки любив свою!

З вишневими садочками,
І люде веселі —
І ті люде і село те,
Де колись мов брата
Привітали мене. Мати,
Старесенька мати!
Чи збіраються ще й досі
Веселії гості
Погуляти у старої,
Погуляти просто
По давньому, по старому —
Од світу до світу?
А ви, мої молодиї,
Чорнявії діти,
Веселії дівчаточка!
І досі в старої
Танцюєте? А ти доле,
А ти мій покою,
Моє свято чорнобриве!
І досі між ними
Тихо, пишно, похожаєш?
І тими очима,
Аж чорними голубими
І досі чаруєш
Людські душі? Чи ще й досі
Дивуються всує
На стан гнучкий? Свято моє,
Єдинеє свято!

Село те, де колись Шевченка привітали як брата, старенька мати, гості, що збіраються гуляти від світанку до світанку — все те моменти, що нагадують Мосівку, стареньку Волховську, гостей, що збіралися з цілої околиці. А між ними і та, якій присвячена поезія: Г. З.

Коли порівняти цей вірш з присвятою „Сліпого", то впадають в очі подібні, а то й зовсім схожі вислови й епітети („А ти доле, а ти мій покою — раю, мій покою; единеє свято — покинули сиротою з тобою одною").

Хто це може бути? Розгорнувши „Малороссійскій родословникъ" Модзалевського, читаємо під відповідними буквами:

„Ганна Іванівна Заславська, родж. 1822, дочка сотенного осавула, помішика села Марківки, лебединського повіту, Івана Ігнатієвича Заславського, з 22. І. 1839 р. дружина Платона Олексієвича Закревського, родж. 1801, полковника при одставці, що проживав у Березовій Рудці 1839—1845 рр., вмер 1882".

Ганна Іванівна Закревська відома в житті Шевченка тільки з того, що він змалював з неї портрет, який був на виставці Шевченкових малюнків 1911 р. в Києві. З того приводу в „Рідній Краї" видаванім Оленою Пчілкою в ч. 9 і 10 з 1911 р. під відбиткою того портрету знайшлася така замітка:

„При портреті, на рамі, прибита давня мідна табличка з таким написом: Анна Ивановна Закревская, рисовалъ Тарасъ Григорьевичъ Шевченко. Пані Ганна Закревська була поміщиця села Оржиці, біля Яготина (Полтавщ. Пирят. повіт). Портрет пані З. написано олійними красками, надзвичайно живо й гарно по техніці малювання". На виставці був теж портрет її чоловіка Платона Закревського, так само Шевченкового пензля, і ці обидва портрети зберігалися, як подав кілька літ тому Антін Козаченко, в полтавському музеї.

У замітці „Рідного Краю" та в родословнику Модзалевського заходить ріжниця щодо місця осідку Закревських, та треба зважити, що Модзалевський подає Березову Рудку як їх осідок у рр. 1839—1845, тому можливе, що пізніше вони мешкали деінде. Хоч Куліш, гостюючи в Полтавщині 1856 р., відвідував Закревських таки в Березовій Рудці. Про них (тільки не знати, про котрих Закревських) пише він у листі до своєї дружини, що це добрі люди, що гарний у них сад та що ставляться нові будинки.

Віктор Закревський, приятель Шевченка, був рідним братом Платона, про нього у родословнику Модзалевського дуже коротка згадка: „одставний ротмистр, поміщик пирятинського повіту, помер бездітним". Місця його проживання Модзалевський не подає, можна думати, що він проживав теж у Березовій Рудці, як у насліднім маєтку; при ньому, як видно зі споминів Чужбинського, мешкали його сестри, чи жила ще мати Закревських, про це Чужбинський не каже.

Про матір Закревських а свекруху Ганни Закревської, випало згадати тому, бо знайшовся цікавий, очевидно автобіоґрафічний вірш Шевченка з датою 1848 Кос Арал (друкований у виданні Б. Лепкого):

Ой сяду я під хатою,
На улицю гляну,
Як то тії дівчаточка
Без своєї Ганни,
Без моєї Ганнусеньки
У хрещика грають?
І грається невесело
І не так співають
Дівчаточка.
А моєї
Голубки немає:
У свекрухи десь воркує,
Мене виглядає.

Тут вже і імя виразно сказане.

В листі з 12. І. 1851 Шевченко пише до кн. Варвари Репнін: „Мнѣ до сихъ поръ живо представляется 12 число генваря и сосѣдка ваша Т. О. Волховская; жива ли она, добрая старушка? Собираются ли по прежнему въ етотъ день къ ней церемонные сосѣди со чады и домочадцы, повеселиться денька два, три и потомъ разъѣхаться по хуторамъ до слѣдующего 12 генваря. Жива ли она? И много ли еще осталося въ живыхъ, о которыхъ я съ удовольствіемъ вспоминаю?... Да, въ прошедшемъ моимъ хоть изрѣдка мелькаетъ не чтобы истинная радость, по крайней мѣрѣ и не гнетущая тоска".

Чи не повторяються у тому листі ті самі майже питання, що і в поезії до Г. З.? На цей лист Шевченко не дістав відповіді, бо княжній загрозили репресіями за листування з Шевченком і вона не важилася більш до нього писати.

(Продовження буде).

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

На що вже перекотиполе — билина! Шевченко вам розказує, як Дніпро уняв цю билину й заніс її до моря, а

..море покотило
Та й кинуло на *чужині*.
І жаль тобі її стане
Малої билини.

каже Шевченко. Билини шкода! Щож говорити тут про людей, про самого автора!

Думка про смерть, як про щось найстрашніше, що може живий чоловік відчувати, степенується у Шевченка ще уявою про смерть на чужині. Подивіться як оця і без того страшна смерть страшна у нього. Не тільки *чужа* сторона а в ній смерть, не тільки *чужа* труна та ще з *чужого* дерева, але говорячи в „Марії" про святу родину, Шевченко знаходить образ ще страшніший. Говорячи про Єлисавету, він каже, що тую

..поховали
В *чужій* позиченій труні
Чужі люди.

Коли вірити Шевченкові, то

Не гріє сонце на *чужині*
А дома надто вже пекло.

Та поет у „Думці" говорить і про „*чуже* сонце". Ніяка праця чужих не дає задоволення. „Наймичка" жахається, що її дитину

Чужі люди хреститимуть.

І тільки одно жевріє у тих, що

По-під *чужим* тином

опинились. Вже старі жиди це знали. І не був би Шевченко поетом, якби переспівуючи псальми у поемі „На ріках вавилонських" не був згадав почування патріотів вигнанців:

Якоїж ми заспіваєм
На *чужому* полі?
Не співають веселої
В далекій неволі...
І коли тебе забуду,
Ієрусалиме,
Забвен буду, покинутий,
Рабом на *чужині*!
І язик мій онімів
Висохни лукавий!

Тому поет не співав веселої і не забув свого Єрусалиму.

Назар Гнатюк.

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД ПРОТИ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЖИДІВ.

ЛЬОНДОН, 11. III. „Дейли Геролд" пише широко про гітлерівські протижидівські виступи. М. і. наводить примір, що побили 70-літн. рабіна Френкеля та багато інших польських жидів, що виселили 15 жид. родин із Ляйпціґа та що до Польщі виїхало 10. березня 240 жидівських родин. Далі „Дейли Геролд" повідомляє, що передбачують протест польського уряду, який на основі вказівок із Варшави зложить польське посольство в Берліні. Рівночасно повідомляє, що польський уряд перестерігає, що наскільки переслідування не припиниться, то польський уряд пристосує до німецьких горожан у Польщі репресії. Також і інші часописи повідомляють про протест польського уряду.

ГІТЛЕР ІДЕ ДО ІТАЛІЇ.

Із Інсбрука зачувати, що 4. квітня приїде там канцлер Гітлер в дорозі до Італії. В Інсбруці має виголосити промову на вічу, під голим небом.

ЖИДИ ТІКАЮТЬ З НІМЕЧЧИНИ.

Із Катовиць повідомляють, що в останніх днях прибуло туди багато жидівських родин, тікаючи з Німеччини перед терором гітлерівців. До Катовиць і Королівської Гути приїхало 240 жидівських родин.

БОМБА В СИНАҐОЗІ.

КЕНІҐСБЕРҐ, 11. III. ПАТ. Вчора вечором вкинули крізь вибиту шибу до тутешньої синагоги бомбу. Її вибух спричинив пожежу.

ЯПОНЦІ ВПЕВНЯЮТЬ...

ТОКІО, 11. III. ПАТ. Кажуть, що британський амбасадор одержав запевнення від японців, що не йтимуть далі в напрямі півн. Китаю, хіба, що їх до цього приневолять китайці.

ПЕКІН, 11. III. ПАТ. Здається, можна буде оминути дальші операції в північному Китаю, коли лише Чан-Кай-Шек не буде обстоювати проекту відібрання Купеіку.

ВИСЕЛЮЮТЬ РУМУНІВ.

БУКАРЕШТ, 11. III. Обурення викликали в Румунії масові арештування та примусові виселення з Німеччини румунських горожан, яким закидують приналежність до комуністичних орґанізацій. Тутешнє м-ство закордонних справ має розглянути справу пристосувати до німецьких горожан у Румунії відплатні заходи реторсії.

Картелі перед соймом.

Від 6-ти літ заповідуваний урядом картелевий закон нарешті знайшовся на черзі нарад сойму, а радше промислово-торговельної комісії. Під напором прилюдної опінії, якій навіть піддалася частина послів з ББ, уряд мусів прийти з законопроектом про картелі, хоч йому це було не дуже на руку, бо „Левіятан", який є немаловажною підпорою санації, не хотів дати згоди на такий закон. Тому то і цей законопроект носить на собі безумовно поважну печатку великого промислу, який в цей спосіб хоче надалі зберігти свою позицію. На комісії референт законопроекту від ББ висловився делікатно, що досі уряд „толерував" картелі, бо інакше йому не лицювало казати, знаючи прегарно, що уряд не тільки толерував, але і піддержував їх, а то і сам був ініціятором картелів.

До цього законопроекту поставилася критично опозиція, вказуючи, що він приходить запізно, коли вже ціла суспільність доведена картелями до повного матеріяльного виснаження. Вказували на господарку у картелях, яка йде виключно в користь одної малої верстви суспільности, а радше управителів картелів, котрі беруть платні, що йдуть у сотні тисяч золотих. Цей законопроект, як усі теперішні закони є по правді нічим іншим, як уповноваженням для міністра торговлі і промислу, який зможе по своїй вподобі закон пристосовувати.

Дня 10. ц. м. на промислово-торговельній комісії від Української Парляментарної Репрезентації промовляв пос. *З. Пеленський*, вказуючи, що приспішена картелізація польського промислу в першу чергу відбилася якнайважче на хліборобськім населенню. Найскорше скартелізувався промисл товарів першої потреби. Підбиваючи ціни до небувалих розмірів і то в той час, коли хліборобські продукти падали в ціні з дня на день і дійшли до найнижчої границі. За той час уряд не вважав своїм обовязком наложити руку на картелі, щоби ратувати населення перед визиском. Село дійшло до краю нужди. На українській і білоруській території є села, де вечором рідко можна побачити у вікні світло. Цукор і інші продукти першої потреби це нині рідкість — просто люксус. Правда, законопроект каже, що коли картелі будуть у своїй праці виступати проти загальних інтересів населення, себто неоправдано підносити ціни на товари, тоді прислугує міністрові право картелі розвязувати чи піддавати відповідним карам. Передбачено також у законопроекті створити картелевий суд, до якого входять два судді Найвищого Суду і два лавники, покликані міністром зпосеред промислових фахівців. Однак ми добре знаємо теперішній режім, тому не можемо мати довіря до цих повновластей для міністра. Треба би надати право обєднанням консументів і хліборобів вносити скарги на картелі, а на лавників картелевого суду повинні бути покликані також представники зорганізованих консументів та хліборобів. Лише тоді можна би сподіватись якогось практичного успіху від картелевого закону. Предложений законопроект не дає ніяких ґарантій, що картелі будуть стримані у своєму дотеперішньому експльоатаційному поході, а навпаки, можна надіятись, що під покришкою цього закону ще розвинуть жвавішу діяльність на шкоду загалу населення. Тому важко поставитись позитивно до того законопроекту, від якого широкі маси сподівалися спершу великих пільг.

Віднова австро-угорської монархії чи аншлюс?

ЛЬОНДОН, 11. III. ПАТ. „Дейлі Геральд" приносить сензаційну вістку, що Австрія находиться перед державним переворотом, який організує провідник християнсько-суспільної партії, канцлер Дольфус і шеф гаймвери кн. Штаремберґ. Метою перевороту є приверненя монархії, щоби охоронитися перед гітлеризмом. Кн. Отто Габсбурґ має бути проклямований королем Австрії. Одночасно має проголосити його своїм королем Мадярщина. Тим способом була би відроджена австро-угорська монархія. Все те діється за згодою Мусолінія, який відновленням тієї монархії хоче держати в шаху Малу Антанту.

У звязку з тим слід підкреслити, що в політичних колах Льондону кружить поголоска, що Мусоліні не противиться злуці Австрії з Німеччиною, про що повідомив Гітлера.

Плян нової федераційної держави.

Литва-Білорусь-Україна?

У звязку з гітлерівсько-фашистівською конференцією, (про що ми вже повідомляли вчора) закордонна, а за нею і польська преса повідомляє, що в льозанській конференції взяли, мовляв участь також українці, а саме шеф української військової орґанізації Коновалець і претендент до гетьманської булави Полтавець-Остряниця, що зясували політичне положення у Сх. Галичині та на Рад. Україні.

Загострена ситуація в Австрії.

Останній розпорядок австрійського уряду в справі обмеження свободи преси і заборони зборів викликав сильний протест національ-соціялістів і соціял-демократів. В багато містах гітлерівці демонстрували з протижидівськими кличами. Соціял-демократи зажадали скликання союзної ради, в якій уряд є в меншости. Бурмістр Відня Зайц відослав державному секретареві обіжник канцлера Дольфуса з допискою, що урядовий розпорядок незгідний з конституцією. Ситуація ускладнюється ще й тим, що гаймвера переходить все частіше до національ-соціялістів і штальгельму.

ПОВБИВАЛИ ЯПОНЦІВ ДО ОДНОГО.

ПЕКІН, 11. III. ПАТ. Китайці окружили відділ японських військ, що підходив до Сі-Фен-Ку, та повбивали до останнього.

ХТО ВИГРАВ НА ЛЬОТЕРІЇ?

У третім дні тягнення Державної Клясової Льотерії впали виграні на такі числа: 15.000 зол. на ч. 54250; 10.000 зол. на ч. 56662, 117092, 133621; 5.000 зол. на ч. 96625, 124868, 130431; 2.000 зол. на ч. 8764, 20027, 24990, 29420, 31849, 3273, 56903, 57660, 62079, 62146, 67143, 69131, 79447, 81543, 86002, 94237, 104581, 104765, 108087, 112516, 117003, 117456, 124497, 126561, 142062, 147695; 1000 зол. на ч. 2699, 8895, 11811, 13876, 23241, 34444, 39000, 39163, 39593, 40925, 44408, 44971, 46195, 53257, 56441, 57211, 58372, 61326, 61844, 62865, 66905, 78071, 79749, 79899, 79937, 80250, 81434, 83499, 86919, 89917, 92940, 93416, 95056, 96774, 104084, 104345, 113065, 121601, 123991, 130136, 135358, 137112, 142788, 144919, 147414, 147483.

Загадочна справа.

Перед двома тижнями повідомлено, як пишуть деякі польські ґазети, комісаріят поліції, що на поді дому при вул. Шептицьких 1 А у Львові находиться скриня з ручними гранатами. Поліція перевела негайно ревізію й найшла м. і. кілька кільограмів вибухових матеріялів, 4 ручні гранати, кілька револьверів і більшу скількість набоїв. В окремому переділі найдено купу шкільних книжок і зшитків з підписами кількох учениць державної утраквістичної ґімназії, кілька чисел „Сурми", „Юнака" і т. п. Стрих належав до вдови по священику, Ольги Яцишин, 71-літної старушки, що держить на станції українську шкільну молодь. Поліція ствердила, що в останньому часі мешкали там Іванна Михайлівна, учениця III. р. вчительського семинара і студенти політехніки Степан Казанівський та Юрій Чекалюк. Усіх арештовано і відставлено до слідчої вязниці в Бриґідках. Арештовано теж Степана Іванчука, адвокатського апліканта зі Збаража.

У звязку з тими арештуваннями краківський „Іл. Курер Цодзенни" повідомляє, що арештована учениця Михайлівна стояла у звязках з кружком ОУН, що управляє культ студента Яр. Любовича, який згинув з приводу нападу на листоноса Кохановського. Наслідком того арештовано ще учениці Ольгу Цимбалісту, Ольгу Сороківну, Марію Степків, Марію Семків, Катерину Ридан і Ольгу Загайкевич. Всіх відставлено до слідчої вязниці.

ЗАНГАРУ ЗАСУДИЛИ НА СМЕРТЬ.

МІЯМІ, 11. III. ПАТ. Анархіста Зангару, що виконав замах на бурм. Чермака, засудили на смерть. Стратять його на електричнім кріслі.

НОВИНКИ

— **МИСТЕЦЬКА СЦЕНКА „БОГЕМА"** після небувалого успіху премієри „Жабуриння", музкомедії Мерієм-Лужницького і В. Балтаровича, на загальне бажання повторяє її вдруге в найближчих днях чергового тижня. 1556

— **Кравецька робітня Українських Інвалідів** — Львів, Зофії 25. На складі власні матеріяли. 3-5

— **Союз Пань Дому** влаштовує в понеділок 13. ц. м. в год. 5 попол. при вул. Бурлярда ч. 5 (жовта саля) показ 10 мінут. варення обіду на газі. Вступ вільний, гостям раді. 2—2

— **Лікар д-р Теодор Мисюк** відчинив з днем 4. березня ц. р. лікарську канцелярію в Тернополі, вул. Міцкевича 11. (дім „Просвіти"). 1-2

— **Малярська вистава.** У неділю 12. ц. м. в год. 12. відчинять у будинку Промислового Музею (вул. Дзедушицьких 1) виставу творів двох варшавських мистецьких гуртів: „Варшавської школи" і „Рит" (графіки).

— **На українських безробітних деклярували** дальше: Дубас Григорій 5 обідів, Літинський Іван 2 обіди і 5 снідань, дир. Воробець Михайло 3 обіди і 2 снідання, Браславський Олекс. 2 обіди і 1 снідання, Батюк Микола 5 обідів, Рудик Захар 5 обідів, Горук Іван 3 обіди і 12 снідань, о. д-р Глинка Лев 5 обідів і 4 снідання, о. рект. Малиновський О. 5 обідів, о. д-р Сампара Степан 10 обідів, Турчанський Іван 5 обідів і 5 снідань, Гуменюк Данило 2 обіди і 2 снідання, Н. Н. 10 обідів, Н. Н. 10 обідів, Бereська Анна 31 обідів і 31 снідань, Нестор Олександра 5 обідів, Керманович Петро 5 обідів, „Фортуна Нова" 100 обідів, Мудра Ярослава 5 обідів, Генсьоровська Володимира 5 обідів і 10 снідань. Народня Організація Українців м. Львова в імена наших безробітних і голодних складає усім жертводавцям щиру подяку.

— **Замісць на балі Рідній Школі** зложили дотепер на запрошення Головної Управи отсі громадянки й громадяни (в зол.): Калитяк Іван 25, Подлевський Адольф 25, д-р Гинилевич Яр. 10, д-р Дроздовський Стан. 10, Зятик Осип, Рожнітів 10, радн. Кокорудз Ілля 10, панство Навроцькі 10, д-р Бабій Вол. 6, радн. Громницький Ізидор 6, о. мітрат Базюк Ол. 5, д-р Блажкевич Іван, Дрогобич 5, д-р Волошин Михайло 5, Гавань Михайло, Белз 5, д-р Гарасимів Богдан, Болехів 5, Глинський Трофан 5, Глушевський Юліян 5, д-р Гіліцінський В., Ярослав 5, д-р Даняк Евген 5, д-р Степанів-Дашкевич Олена 5, з. Дзедзик Петро 5, Каратницький Модест 5, д-р Кіжик Вол., Янів 5, Крупська Юлія, Тужанськ 5, Курдидик Онуфрій, Калуш 5, д-р Кушнір Степан, Яворів 5, проф. Ластовецький Мик. 5, д-р Левицький Гіполіт, Стрий 5, Левицький Степан, Підгайці 5, д-р Лисяк Олександр 5, Лукашевич Дмитро 5, Малішевський Вол. 5, Нейдан Михайло, Попельники 5. **Хто черговий?**

— **Страйк маґістратських урядовців** у Варшаві загострився. Після трьох днів страйк італійський перемінився у звичайний. Всі маґістратські бюра зачинені. Страйк має економічний підклад, або є протестом проти обнижки платень урядовців.

— **Товариський бойкот проф. Якубського.** Професори математичного виділу познанського університету обмірковували справу товариського бойкоту супроти особи проф. Якубського. Як опікун студентського „леґіону молодих" він підчас недавної бучі спровадив поліцію на університет. Всі професори осудили гостро Якубського за вчинок, нечуваний в історії університету. Справою занявся теж сенат і рішив припинити проф. Якубського в правах куратора „леґіону молодих". Як відомо, проф. Якубський відограв визначну ролю при польській обороні Львова в листопаді 1918 р.

— **621 дезертирів.** Станиславівське воєвідство оголосило спис осіб, що відтягаються від військової служби і ховаються перед владою. Є їх 621 з докладним описом і поданням місця замешкання. Всякі орґани влади мають співділати при викритті дезертирів.

— **Самогубство з нужди.** На полях громади Угорники пов. Станиславів найшли трупа молодої жінки з ознаками отроєння. Найдені при ній три листи свідчили, що це Анна Долинська, донька радника Долинського зі Львова. Із змісту листів виходить, що Долинська відобрала собі життя, не маючи з чого жити.

— **Нові джерела нафти в Ралянщині.** На узбіччу вулькану Люк-Батан показалися сильні джерела нафти. На протязі 18 годин гази викинули 8.000 тон ропи. Геольогічна комісія ствердила, що нові збірники нафти багатші від бакунських і належать до найобильніших у світі. Експльоатація вже почалася.

— **Землетрус в Каліфорнії.** З Льос Анджелес наспіла вістка, що Каліфорнію навістив сильний землетрус, який знищив кількадесять місцевостей. Жертвою катастрофи стало багато людей, між ними 80 убитих і 2.500 ранених. Найбільше потерпіла місцевість Льонґ-Біч, осідок американських міліярдерів. У Голівуді землетрус ушкодив кінематографічні робітні. Летун, який облетів усю південну частину Каліфорнії, оповідає, що дуже багато будинків лежить у звалищах. У багатьох місцях вибухнули пожежі. Склади бензини в Льос Анджелес, Сан Педро, Льонґ Біч і Вільмінґтен стоять у вогні. Величезні резервоари в Льос Анджелес завлилися та залили сусідні доми. Втрат нараховують на багато міліонів долярів.

— **Корабельна катастрофа.** Китайський корабель „Антун" розбився біля Гонкону, причому врятувано тільки 50 людей, а решта 460 утонуло.

— **Дрібні вісти.** В Перемишлі помер нагло ґен. Зосік-Тесаро, командант перемиського корпусу. — Директор Каси Хорих у Скерневіцах, Теодора Вольрата, засудили на рік вязниці за спроневірення 2.700 зол. — Страйк у Лодзі охопив уже 65.000 робітників.

З нових книжок.

В. Антонович: ТВОРИ. Т. І. Всеукраїнська Академія Наук. Київ, 1932. XC+314 стор. Ціна 7 карб. 50 коп.

Аж тепер вийшов перший том творів В. Б. Антоновича, з дня смерти якого минає 25 років 21. березня ц. р.

Перший том містить у собі цінні пояснення й примітки до тих праць В. А-ча, які увійшли в цей том, — автором цих пояснень і приміток є К. Мельник-Антонович, редакторка І-го тому, „Бібліоґрафія праць В. Б. Антоновича та праць про його", яку склав соредактор М. Ткаченко, та ті писання В. А-ча, що освітлюють його духову постать і ідеольоґію.

Серед цих праць В. А-ча особливо цінними, на мій погляд, є: „Мемуари", „Моя исповедь", „Польско-русскія соотношенія XVII. с. в современной польской призме" (з приводу романа Сенкевича „Огнем і мечем"), „Три національні типи народні", „Погляди українців та вперше надруковані в цьому виданні „Щоденні нотатки закордонної подорожі 1880 р."

У своїх „Мемуарах" В. А-ч розповідає про свою ґенеальоґію, про дитячі роки, про своє студентське життя, а також подає загальну характеристику польського суспільства на Україні в 40—60-х роках мин. століття. З надзвичайною випуклістю обрисовує автор кожну з трьох верств польської шляхти: магнатів, панів середньої руки та бідніших земельних шляхтичів, доводячи, що всі ці верстви уважали селян, себто українців, за нижчий стан, за звичайне бидло.

„Моя исповедь" зясовує історичні взаємини польського й українського народу та вияснює відхід автора від польської шляхти до українського народу, „серед якого виріс, якого гірку долю бачив у кожному селі, де тільки володів ним шляхтич".

В статті „Польсько-русскія соотношенія" В. А-ч розкрив не лише тенденційність роману Сенкевича „Огнем і мечем", але й свідоме перекручення ним суспільних історичних фактів. Ось загальна характеристика цього роману, яким ще й досі захоплюються польські націоналісти: „Фарби, якими Сенкевич змалював український нарід, є не тільки історично невірні, але настільки пристрастні, що стають скорше злосливим пасквілем, ніж неправдивою характеристикою."

У статті „Три національні типи народні" В. А-ч подає надзвичайно яскраву характеристику українців, москалів і поляків.

„Погляди українофілів" є, на думку К. Мельник-Антонович, записка, на жаль, недокінчена, яку склав у 1880 р. В. Антонович, з доручення Старої Громади, для сенатора Половцева, який мав намір поклопотатися перед царським урядом про деякі полегкости для українського національного руху. Через смерть Олександра II. записка втратила реальне значіння, а тому й залишилася недокінченою.

Накінець, „Щоденні нотатки закордонної подорожі 1880 р.", між іншим, подають вказівки, що саме оглянув та з ким особисто познайомився В. А-ч підчас свого перебування в Галичині.

З „Переднього слова" К. Мельник-Антонович дізнаємося, що повне видання творів В. А-ча має складатися з девяти томів.

Можна тільки побажати прискорення темпу передруку дальших творів Антоновича; які дотепер розсипані по ріжних періодичних орґанах і збірниках, при чому деякі з них стали бібліоґрафічною рідкістю.

Ст. Сірополко.

Літературний куток.

Як галицький українець відкрив талант німецького письменника.

У віденському місячнику „Ді Біне", ч. 347 (за лютий 1933) оповідає Франц Лезер (Франц Лезер), автор знаної повоєнної повісти „Спадкоємці землі („Ді Ербен дер Ерде"), як він став поетом.

„Може бути, — пише автор — що моє життя плило давніми дорогами. Чотири кляси народньої школи, шлюсарський термінатор, писарчук на машині, цирковець, змагун, присмирював звірів, більше разів поранений учасник війни, член жовнірської ради, урядовець, заступник фірми, директор селянської театральної трупи, актор у святочних виставах і вкінці — поет. Скорше можна мене питати, чим я не займався, ніж чим я займався.

Як я став поетом? Тяжко ранений, пішов я до шпиталю. Лікарі не мали надії, що я виздоровію. Та не стратила надії надворна співачка Анна Бар-Мільденбурґ, жінка Германа Бара, що добровільно працювала в шпиталі як сестра милосердя. Вона не відступала від мого ліжка. Безчисленні інєкції камфори, зроблені її рукою, спасли мене. Одного разу оказав до мене лікар: „Цій пані завдячуєте своє життя".

І я став писати, лежачи в ліжку, лист з подякою. Думав, шукав і добирав гарних слів. Опісля дав я перечитати написане, мому сусідові в ліжку біля мене, бо мені видавалося все чомусь дуже дивним. А цей сусід, галицький українець (Рутене), що небогато вмів по німецьки, читав, читав і підчас читання вибивав без перестанку об край ліжка ритм. Вкінці скочив на рівні ноги і крикнув, майже непритомний, ломаною німецькою мовою: „Ти, та це поема! Ритми! Гарна поема". Я його не розумів. Тоді взяв він олівець і ділив рядок за рядком. Це був мій перший вірш „Добрий ангел".

Надворна співачка раділа: „Поетові спасла я життя!" Цей похвальний гимн видрукувала вона в часописі — і моя льокальна слава була уґрунтована".

Опісля оповідає письменник, як його „Спадкоємців землі" відкидало 42 німецьких видавців, один за одним. Аж одного дня перечитав він в однім берлінськім часописі, що дві льондонські накладні (Чапмен і Гіт) розписали конкурс на найкращу повість з повоєнного життя. Автор вислав анонімно своїх „Спадкоємців землі" і по році вичитав в однім льондонськім часописі, що з 10.000 присланих повістей признали за найкращі 20, а між ними „Спадкоємців землі".

Нас може лиш тішити, що галицький українець відкрив талант Лезера. Тільки здається нам, що той земляк мусів таки добре знати німецьку мову, коли відчув у ній поезію. А може цей земляк ще живе і цю сцену собі пригадує?

Гр. Тимощик.

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС“: „Мадярське кохання“.

Фільма у роді „Мадярської рапсодії“, що колись мала великий успіх. Багато побутових сцен: краєвиди пушти та села, випас худоби, праця у полі, знимки Будапешту, похід війська, свято збору винограду. Всі ці картини підготовляють настрій соняшної песи з дуже добрими та симпатичними артистами. Песа, що має на меті звеличати красу мадярської природи і вказати на найкращі сторінки національного характеру не стає нудною ні банальною. Афішова реклямa, що це фільма краща, ніж „Конгрес танцює“ цим разом не переборщена.

—o—

Дописи.

ГАЛИЧ.

Містерії зі школами. Літом мин. року дістали були сі управителі шкіл припоручення всякими способами роздобути по 20 підписів за польською викладовою мовою по школах. Підписи знайшлися, доручення шк. інспектора виконали учителі солідно, скоро і справно. Слідом за оцею „волею“ населення всі досіль українські школи перемінено на утраквістичні, про що повідомлено і громади і „заінтересованих“ батьків, що нібито домагалися оцієї зміни по школах. Заворушилися села: стали досліджувати, хто то конечно хотів „паньствового язика“ в школі. І в часі цього виявилося, що по більшій части батьки нічого не знали про свої підписи за зміною мови навчання у їхній школі. В Крилосі к. Галича виявилося прим., що місц. учитель-караїм з Галича Шулімович Шимко роздавав біднякам цукор і казав їм підписуватися, що одержали запомогу. А тимчасом це були декларації. В Комарові прим. управитель школи звільнював дітей від науки в робучі дні і казав підписуватися родичам. Були це рівнож декларації. В Семиківцях знову збирав підписи постерунковий з Медухи і то у вдів та інвалідів. Проти оцих усіх махінацій батьки повносили у приписаному речинці рекурси до міністерства. Щойно тепер дістали батьки з Межигорець і Перловець відмовну відповідь з міністерства. Вийшло на яву, що батьки спізнилися з рекурсами, бо війти не оголосили відразу рескрипту шкільного куратора про переміну мови навчання школи, але довший час тримали його в актах, хоча на відповідному письмі була скорша дата. В той спосіб пляново вводили в блуд батьків. Гарних війтів мають Межигірці, Перлівці і Семиківці!

Дещо про порядки у школі в Медусі. Від довшого часу парох Медухи о. Б. Левицький зводить безвиглядну боротьбу за салю для навчання релігії. Наука гр.-кат. релігії (в Медусі українці в меншості) відбувається в кімнатці, що має 4 м. довжини і 2 м. ширини. Є в цій „клітці“ ще „меблі“: залізна піч, велика шафа, стіл. Зате нема ніодної шкільної лавки, ані таблиці. В цій кімнатці тиснеться 17 дітей, що з браку лавок весь час мусять стояти і не можуть нічого записати. З цієї „салі“ виходять шкляні двері на коридор, де товпляться інші діти — старші річники, серед крику і гамору. Чи можнаж тут щонебудь путнього навчити серед таких обставин? Зате сусідня кімната, велика, простора, з лавками, призначена для навчання релігії польських дітей. Якщо ця кімната вільна, то управитель школи п. Білінський зараз назначує там руханку, хоча є місце на свіжому повітрі. Слід згадати, що той управитель займає аж 3-кімнатне мешкання і в додатку побирає ще „помешканьове“. О. Б. Левицький звернувся вже і до інспектора у Станиславові і до Епископської Консисторії, та нічого не помагає!

В лат. свято (Анни Зачаття) робив Юрій Вітовський з Медухи у своїй кузні. Постерунковий Кочинський записав його і подав до суду. А галицький суд визначив розправу на 15. II., у греко-кат. свято Стрітення, не визнаючи греко-катол. свят!

Санітарні справи і безпека в селі. Відхід зі шкільного виходку в Медусі тече до потічка, що перетікає через ціле село і своїм ароматичним запахом наповнює на обі сторони нещасне село. З місц. поліції ніхто не звертає на це уваги. — Вже двічі хтось обікрав місц. шкільну кооперативку. В селі всі голосно говорять про виновників, та місц. поліція чомусь-то не уважає за відповідне вмішатися до цієї справи, винайти виновників і їх передати судові. — Може би хтось з власть імущих зацікавився селом Медухою, а ще більше місц. прекрасними відносинами!

Свій.

—o—

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у приватних оборотах 8.65—8.69.

Золото: долари 9.35; дукати 86.00; корони 39.00; франки 37.25.

Срібло: корони 0.30; фльорени 0.75; рублі 1.30.

Трансакції. Продажа. Купно.

Бельгія 124.85, 125.16, 124.54; Голяндія 358.90, 359.80, 358.00; Льондон 31.05—31.07, 31.21, 30.91; Париж 35.12 35.21, 35.03; Прага 26.44, 26.50, 26.38; Швайцарія 172.50 172.93, 172.07; Італія 45.45, 45.67, 45.23; Берлін 211.50.

Акції.

Банк Польський 75.50, 75.00.

ЗБІЖЕ.

Ціни льоко Підволочиська: Ячмінь на мливо 12.25—12.75. Овес двірський 14.25—14.75.

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 11. III.: масло 3.30, молоко 15—17, сметана 90, яйця 3.40. Тенд. на масло і молоко удержана, на яйця звишкова.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Неділя, 12. III. год. 3.15 попол. „Аїда“.
Неділя, 12. III. год. 7.30 веч. „Опера за 3 сотики“ (Абон. 9).
Понеділок, 13. III. год. 7.30 веч. „Опера за три сотики“.

Театр Ріжнородностей.

Неділя, 12. III. год. 3.30 попол. (одинокий раз) „Джім і Джіл“ (ціни найнижчі).
Неділя, 12. III. год. 7.30 веч. „Золота тета“ (Абон. 8).
Понеділок, 13. III. год. 7.30 веч. „Золота діточка“.

Кіна.

АДРІЯ: „Упавша жінка“, „Ії хлопчик“.
АПОЛЬО: „Я в день, а ти в ночі“ (Катря Ноль).
АТЛЯНТІК: „Жінка з Монте Карльо“ (Ліль Даговер).
КАСІНО: „Люди в готелі“ (Вікі Бавм).
КОЛІСЕЙ: „Під ворожим прапором“ (Сибірський курер) та ревія.
КОПЕРНИК: „У тіні хреста“ (Неронів цирк).
МАРУСЕНЬКА: „У тіні хреста“ (Неронів цирк).
МІРАЖ: „Під кураteлею“ (Вл. Бурін), „Два пеховці“.
ОАЗА: „Любка з Таїті“.
ПАЛЯС: „Мадярська кров“.
ПАН: „Рай підростків“ і ревія.
ПАСАЖ: „Ніч у Шикаго“, „Опирі степу“.
ПРОМІНЬ: „Безіменні герої“.
СТИЛЕВЕ: „Жінка шпіон“ і ревія.
УТІХА: „Тайна корабельної каюти“ й ревія.
ХИМЕРА: „Вікторія та її гузар“ (Ів. Петрович).

Закордонне радіо.

Неділя, 12. березня 1933.

Кеніґсберґ (217,1) 13.00, 15.30 Концерт, **Братислава** (279,3) 11.00 Музика, 22.30 Циг. музика, **Мілян** (331,4) 20.00 „Сімон Бокансгра“ оп. Вердія, **Ляйпціґ** (389,6) 20.45 Концерт, **Букарешт** (394,2) 20.00 „Самсон і Даліля“ оп. Сен-Саенса, **Рим** (441,2) 17.00 Концерт, 20.45 „Ля Донна Пердута“ оп. Пієтрія, **Прага** (488,6) 19.00 Музика, 20.00 Пісоньки, гавайські гітари, **Відень** (518,1) 17.00 Арії й вимки з опер, 19.40 Шопенів речітал, **Мінхен** (532,9) 19.05 Брамсові пісні, **Харків** (937,5) 9.30 Солісти, 13.30 Естрада, 16.10 Концерт, 17.30 Жид. квартет, 22.00 Німецька музика.

Понеділок, 13. березня 1933.

Барі (269,4) 20.30 „Манон Леско“ оп. Пучінія, **Братислава** (279,3) 16.10 Військ. оркестра, 17.50 Спів, **Копенгаґен** (281,2) 20.30 „Циганський барон“ оп. Штравса, **Мілян** (331,4) 21.00 Концерт, **Ляйпціґ** (389,6) 20.45 Концерт, **Берлін** (419) 19.25 Концерт творів Жезнічека, **Стокгольм** (435,4) 20.00 „Князь Ігор“ оп. Бородіна, **Рим** (441,2) 17.30 Концерт бельґ. квартету, **Лянгенберґ** (472,4) 22.25 Пісні, рецитації, **Відень** (518,1) 11.30 Квартет, **Мінхен** (532,9) 12.00 Концерт, 19.05 „Алесандро Страделя“ оп. Фльотова, „Віщунка ляльок“ балет, **Харків** (937,5) 9.00, 13.50, 15.10, 18.30, 19.00 Концерт, 10.30 Радіокомпозиція, **Москва** (1000) 17.25 „Отельо“ оп. Вердія (Досв. 720 м.), **Париж** (1724,1) 13.00 Оп. музика, 14.05 Фортепян, 21.00 „Біла жінка“ оп. Боальдіє.

Львівське радіо.

Неділя, 12. березня 1933.

10.15 Концерт Григоріянських хорів, 11.30 Рел. музика, 12.15 Симф. поранок, 14.00 Новий рибальський закон, 14.20, 15.00 Музика, 16.00 Для молоді: Що чувати в світі, „Де живуть льви, тигри“, 16.25 Відгомін V. веселої неділі, 16.45 Оселедцевий прольоґ, 17.00 Ревія для дітей, 17.35 Як космос танцював, 17.50 „Скажімо, що...“, 18.00 Жовта небезпека, 18.15 Жид. пісоньки, 18.30 „Лов Шорт учиться англ. мови“, 18.45 В домашньому затишші, 19.00 Уріжноманітнена всячина, 19.25 Танцюрист, авд. Бурже, 20.00 Оп. музика, 20.20 Гудзок на хусточці, 20.40, 21.30, 21.32 Спорт, 20.45 Концерт, 21.40 Скрипка, 22.30 Наш кабарет.

Понеділок, 13. березня 1933.

12.10, 15.35, 16.15 Грамофон, 15.15 Господарський комунікат, 15.30 Збіжева біржа, 16.00 Листи, програми, 16.25 Лекція фр. мови, 16.40 „Як ріжні держави поборюють безробіття“, 17.00 Фортепян, Виховання й завдання вак. осель, 18.00 Для матуристів „Історія“, 18.25 Легка й танк. музика, 19.00 Балачки з молодими та старшими, 19.15 Всячина, 19.30 На овиді, 20.00 Тр. з Варшави: „Дівчина з фіялками“ оп. Гольмерсберґера, Спортові вістки, 22.00 Львівські жінки, 22.15 Ретрансмісії із закордону, 23.00 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На „Рідну Школу“ зложила „КОМЕТА“ квоту 121 зол. 50 сотиків як умовлений відсоток від закупів української клієнтелі. Дякуючи за цей даток поручає якнайгарячіше Шановному Громадянству при закупні взуття цю фірму — Головна Управа „Рідної Школи“. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

КАНДИДАТ адвокатури з 5-літньою адвокатською та судовою практикою, всесторонньо, солідно і самостійно працюючий, обійме зараз в адвокатській або нотаріяльній канцелярії місце кандидата або спільника. Умови під: „**Peritus**“ до Адміністрації. 1544 2—2

БОРЩІВЩИНО! Кооператива „Українська Книгарня“ продовжує існування, ждучи обіцяної піддержки громадянства.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

XI. ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ДОПОМОГИ ІНВАЛІДАМ У ЛЬВОВІ

відбудуться дня 1. квітня (субота) 1933 р. в год. 17-ій в льокалі „Українська Бесіда“ при вул. Рутовського ч. 22 з порядком нарад:

1) Принятя протоколу попер. Загальних Зборів;
2) Звіт з діяльности Т-ва за 1932 р.;
3) Звіт Контрольної Комісії;
4) Уділення абсолюторії за 1932 р.;
5) Вибір голови, 4 членів Гол. Ради і 2 заступників;
6) Вибір Контрольної Комісії;
7) Внески і запити.

Якби в означеному часі не було достаточної скількости членів, Збори відбудуться в годину пізніше з тим самим порядком нарад та важністю рішень.

Головна Рада УКТОДІ, Львів.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ УКРАЇНСЬКОГО ҐІҐІЄНІЧНОГО ТОВАРИСТВА У ЛЬВОВІ

відбудуться в неділю дня 19. березня 1933 р. в салі Української Бесіди при вул. Рутовського 22, I. пов. в годині 11.30 передполуднем. — Порядок дня:

1) Відчитання протоколу з останніх Загальних зборів.
2) Звіт голови Т-ва.
3) Звіт скарбника Т-ва.
4) Звіт контрольної комісії і уділення абсолюторії.
5) Вибір нового Виділу.
6) Внески і запити.
7) Відчит п-і Ольги Терпилякової п. з. „Діточі оселі і півоселі у нас і у чужинців“. — Дискусія.

На випадок неприсутности приписаної статутом скількости членів відбудуться згідно з § 14 статута загальні збори в годині 12.30 без огляду на скількість присутніх членів.

ЗА ВИДІЛ УКРАЇНСЬКОГО ҐІҐІЄНІЧНОГО ТОВАРИСТВА У ЛЬВОВІ

Д-р М. Панчишин, голова. **Д-р В. Кущик**, секретар.

ФІРАНКИ, КАПИ ручної роботи **НАЙДЕШЕВШЕ Роман Зубик, Галицька 16.** Виключна продаж Гал. Заведення ручних робіт.

АР-КА

Львів, Хорущина 11 а. Першорядна виробня обуви поручає готову, виконує замовлення, англійські чоботи, сальонову і спортову обуву. (Провінція відворотною почтою). 1519 3—10

НАЙКРАЩІ ОПОВІДАННЯ „САМООСВІТИ“.

Видавництво „Самоосвіта“ буде від березня видавати крім дальшої наукової серії книжок, яка в передплаті на рік коштує 3.50 зол. за 12 книжок, ще також популярну белетристику. Що місяця виходитиме одна книжка історичних повістей, описів подорожей, театральних пєс, оповідань з сучасного життя, взагалі найкращі та найцікавіші зразки всесвітнього та рідного письменства.

Книжки в передплаті дуже дешеві. Окремо коштують дорожче.

Передплата до кінця року 1933 за 10 книжечок коштує 2.50 зол., а за 5 книжечок 1.25 зол. разом з пересилкою.

Перша книжка появиться з кінцем березня ц. р. **Надсилайте негайно передплату на чекове конто: ч. 500.872.**

Адреса редакції: Львів, Гродзіцьких 2/II.

„САМООСВІТА“ ВСЕ ДАЄ СОЛІДНИЙ І ЦІКАВИЙ МАТЕРІЯЛ! 1-4

КОНКУРС.

Головна Управа Рідної Школи у Львові оголошує конкурс на посади управительок дівочих гімназій Р. Ш. у Львові, Самборі і Станиславові. За посади можуть старатися лише жінки. Відповідно удокументовані прохання треба вносити на адресу Головної Управи, Львів, Ринок 10. Президія.

ПОДЯКА.

Всі хорі відділу шкірного дякують за поміч, котру їм дають пані з Українського Комітету, а саме за: книжки, молитвенники, часописи, цукорки та інші річи першої потреби. За це хорі дуже дякують і просять, щоби про них і на дальше не забувати. **Хорі шкірного відділу.**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10